

מאמר דעה

מחאת בני העדה האתיופית בראי התקשורת

11 ביולי 2019 | מאת: ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

הסיקור הבעייתי של מחאת הקהילה האתיופית העלה את הצורך בסיקור תקשורתי אחראי ומאוזן, בוודאי בסיטואציה מורכבת ונפוצה שנוגעת בעצבים החשופים של החברה הישראלית

Flash 90

ביממות האחרונות אנחנו עוסקים בשאלת אחריותן של רשויות המדינה לרווחתה של הקהילה האתיופית, בשאלת אחריותה של המשטרה להרג הצעיר האתיופי ולחסימות הכבישים, אבל בואו נדבר רגע על אחריותה של התקשורת.

הבעיה הראשונה: המיסגור הקיצוני. ראשית הסיפור העצוב הזה בדיווח ממקום הירי שביצע השוט, שמהר מאד הפך ל"זירת הרצח". זה אולי מיסגור מושך תשומת לב, אבל, לאמיתו של דבר, רצח לא היה כאן. מדוע אם כן למסגר זאת כך? למיסגור קיצוני שני יתרונות. בטווח הקצר הוא מביא טראפיק ורייטינג, ובטווח הארוך הוא יוצר תשומת לב אצל מקבלי החלטות, שלא מתייחסים לעקבת הציבור אם אינה מגיעה לוליום מסוים. אבל למיסגור קיצוני יש גם חסרונות. בטווח הקצר עלולות להיווצר מהומות שיוצאות משליטה, כי הרי האזהרות ההיסטריות על הפגנות אלימות לא רק משקפות את המציאות אלא משפיעות על הקצנה שלה. בטווח הארוך הוא יוצר קיבעונות תודעתיים בדעת הקהל. למשל, שהמשטרה היא האלימה, תמיד. במיצוב שכזה תפקידם של השוטרים הופכים פחות ופחות אטרקטיביים.

הבעיה השנייה: סיקור נטול הקשר. חדשות מתפרצות אפשר לקבל היטב בקבוצות הוואטסאפ וברשתות החברתיות. מהתקשורת הממוסדת אנחנו זקוקים לקבל פשר והקשר של המציאות. למשל, נתונים לגבי שיטור היתר כלפי האוכלוסייה האתיופית - מעצרים, הגשת כתבי אישום, הרשעות וכליאה; השוואה למגזרים וקהילות אחרות; ניתוח מעמיק על שורשיה של האלימות בקהילה; מגמות וסקירה לאורך השנים; ואולי אפילו להרחיק לניתוח גיאוגרפי, המשווה בין מצב השחורים בארצות הברית לבין הקהילה האתיופית.

הבעיה השלישית: תפיסה חד ממדית ולא רב צדדית של המציאות. הסיפור הזה הוא סיפור מורכב לכל אורכו, ובכל זאת נראה שהתקשורת מרגישה שהיא חייבת "לתפוס צד" בכל רגע נתון. בתחילה, הזדהות מלאה עם ההרוג, והפיכת השוטר לרוצח. אחר כך, הזדהות עם הקהילה האתיופית כולה והפיכת המשטרה לציידת אתיופים. בסוף, בסיבוב של תשעים מעלות, הזדהות עם הנהגים התקועים בפקקים והפיכת המפגינים לחוליגנים, ולבסוף הזדהות עם הכלה שלא יכלה להגיע לחתונתה והצגת המשטרה כחסרת אונים.

אבל, מה לעשות שהמציאות מורכבת. הפגנות הן בדיוק המקום שבו צריך לדבר על האיזון בין הזכות להשמיע מחאה וזכותם של האחרים לחופש תנועה. סיקור המשטרה צריך להיעשות מתוך הבנת הסיטואציה הנפוצה, זו שנוגעת בעצבים החשופים של החברה הישראלית. להניח על כתפי המשטרה את מחדלי שרשרת המערכות (קליטה, חינוך, רווחה, שיכון ובינוי, אוצר), חוטא למציאות ובעיקר מזלזל בנו הציבור.

סיקור מורכב יודע גם לסקר שוטר אלים בלי לתייג מערכת שלמה כאלימה. אני משוכנעת בכוונות הנכונות מצד רבים בתוך התקשורת. אבל כדאי לשאול איך קרה שתוך יממה וחצי, במקום ליצור הזדהות עם הקהילה האתיופית נוצרה הזדהות עם הכלה שלא הגיעה בזמן לחופה שלה.

הדיון בדבר האחריות התקשורתית אינו דיון בעלמא. הוא חשוב מפני שאנחנו מבינים היום באופן ברור שהרשתות החברתיות לא יכולות להחליף את התקשורת הממוסדת ואנחנו זקוקים למבוגר אחראי, שלא יבעיר אש מיותרת, שידע לספר סיפור שיש לו התחלה, אמצע וסוף; שיאמר לנו מה חדש וחשוב; שלא יחשוש מחשיפת האמת, אבל יעשה זאת בעקביות ותוך חשיפת האמת על כל צדדיה.

מחאת הקהילה האתיופית לא תיעלם כל כך מהר, וטוב שכך. התיווך התקשורתי שלה הוא שיקבע האם נישאר כאן עם משטרה חבולה, ציבור ממורמר וקהילה חסרת תקווה, או עם איזונים נכונים יותר: משטרה שיודעת את מגבלותיה ומפיקה לקחים בגלל ביקורת תקשורתית כנה; ציבור המבין עניין מורכב על כל צדדיו; ואולי גם קהילה מוחלשת שיודעת שיש כאן מי שייתן לה פתחון פה.

תגיות:

רפורמות במדיה, אתיקה, תקשורת, התוכנית לדמוקרטיה בעידן המידע, המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

לכל הנושאים